

Lysglimt i bestefartåka

Av Trygve G. Nordby

- Velkommen til verden! Velkommen til livet!

I disse dager får vi vårt andre barnebarn. Det første kom for tre måneder siden. For en grenseløs glede!

- Hei gutter, skal vi leke? Er dere klare til å bli med på tur i fiskebåten Elg IV?

Bestefartåka er tett - og helt ufarlig. Tankene spinner i alle retninger samtidig. Bakover, til slekta, til egen barndom og egne barns tilblivelse. Sidelengs, til alle nye liv som starter samtidig alle andre steder på kloden. Og framover: Hva vil det bli til? Hva vil skje? I hva slags verden vil dere vokse opp? Hva er det jeg ser konturene av og hva er de lysglimtene jeg synes jeg kan skimte i horisonten – gjennom bestefartåka?

Dere kan forvente å få oppleve digitalt fyrverkeri over nattehimmelen i feiring av et neste århundre nyttårsaften 2100. Ikke dårlig bare det. Det er utrolig lenge til i ett perspektiv. Nesten 90 år. Samtidig skal dere bare holde stafettpinnen en liten etappe i menneskenes historie. Som to dråper i en stor bølge som bryter

over havflaten før den forsvinner igjen, samtidig som nye bølger er på vei oppover til dagslyset. Uansett perspektiv er det dere som skal representere livet i disse årene. De foran dere er borte - de bak dere er ikke født enda.

For et hav av opplevelser dere har foran dere! Der min generasjon enda bare er på besøk i den digitale dataverdenen vil dere være IT-teknologisk innfødte. Framtidsforskerne kan fortelle oss at dere - ved hjelp av stadig mer avansert datakommunikasjon - kommer til å leke med venner som dere ser tredimensjonalt foran dere, men som i virkeligheten befinner seg en annen plass på kloden. Som voksne kommer dere med største selvfølge å forholde dere til like mye data på en dag som man til nå har brukt år på å produsere.

Vismannen Thorvald Stoltenberg pleier å si at ”langt borte finnes ikke lenger”. Innen dere selv begynner å reise på egen hånd kommer ”langt borte” til å være enda nærmere. Dere kommer helt sikkert til å snakke flere språk. Som EU-borgere vil dere forholde dere til Europa og resten av verden slik vi til nå har forholdt oss til hjembygda og landet. Kina og India vil kanskje ha samme magnetiske tiltrekning på dere som Amerika en gang hadde for oss.

Som voksne kommer dere til å snakke om gamle dager og nesten le dere i hjel over at vi engang brukte biler og båter som gikk på diesel og bensin. (Det blir rart for meg også dette, når jeg som gammel mann stevner lydløst utover Oslofjorden i den elektriske fiskebåten Elg VI for å hente dagens middag av fiskebestander som endelig har kommet tilbake takket være god ressursforvaltning). Med all den kunnskapen dere vil ha vil det fortone seg helt sprøtt at vi på et tidspunkt satte hele menneskeheten i fare fordi vi ikke tok klimaendringene tilstrekkelig på alvor. Dette og mye mer vil dere vite mye om fordi dere kommer til å kombinere arbeid og studier på forskjellige områder hele voksenlivet.

En av utfordringene dere vil få i kunnskaps- og teknologisamfunnet er hvordan dere skal finne tid til å ta dere av egne barn. Rundt dere vil dere ha venner som velger å bli foreldre på de forskjelligste tider i livet. Noen som 20-åringer, andre som 50-åringer. Det gamle begrepet ”generasjon” kommer nesten til å forsvinne helt. Noe som vil gjøre det lettere er at dere til ei hver tid vil vite hvor hvert enkelt familiemedlem befinner seg, fordi alle vil være satellittregistrert. I dag høres dette skremmende ut, men i deres tid vil det være like naturlig at hvert enkeltindivid vil være plottet inn på globusen som å ha et fødselsnummer eller en bankkonto i dag. Mange mennesker i det vi i dag kaller utviklingsland vil se på dette som et framskritt fordi enkeltmennesker ikke lenger bare kan overses eller forsvinne. Samtidig innevarsler det store framtidige debattbølger om personvernet (som langt vil overgå dagens småkrusninger rundt datalagringsdirektivet).

Penger i form av mynter og sedler vil forresten forsvinne helt. Jeg har tatt vare på noen norske 10-kroner fra år 2010 til dere. De kan bli verdifulle samleobjekter før vi vet ordet av det.

Men hvordan får dere det som gamle? For gamle kan dere regne med å bli. Slik forventet gjennomsnittsalder øker hele tiden er det temmelig sannsynlig at dere kommer til å runde hundre år ved årsskiftet 2110-2111. En ting er i hvert fall sikkert: Dere kommer til å være svært bevisste på hvilke krav dere vil stille til livet og omgivelsene som gamle.

Eldre, eller ”aldersløse” som fremtidsforskerne kaller dem, kommer til å være så mange og ha så mye mer innflytelse i deres tid, at de som virkelig kan komme til å føle frustrasjon vil være de yngre. Unge voksne vil måtte vente stadig lenger på å komme i de jobbene og de posisjonene de ønsker seg.

Her jeg sitter og stirrer inn i tåka har jeg en følelse av at der 1900-tallet var ungdommens hundreår, kan 2000-tallet komme til å bli alderdommens hundreår. Det er ikke bare bra.

Jeg lurer også på hva dere kommer til å tro på? Hvilke verdier vil stå høyest i kurs? Det skulle ikke forundre meg om flere av de store religionene vil nærme seg hverandre, etter at vi nå har hatt en periode med økende skiller og fundamentalisme på alle kanter. Skillet mellom de som tror på en gud og de som ikke tror vil bli tydeligere enn det er i dag. Vitenskaplige nyvinninger kommer ikke til å gjøre det lettere å tro på ting man verken kan se eller forklare. Det kan komme til å styrke den humanetiske tankegangen.

Når tåka er tett er det ikke godt å vite om lysglimtene man ser er virkelige, eller bare ønsketenkning. Jeg har i hvert fall et sterkt ønske om et ekte lysglimt for dere: Det er at dere, i motsetning til slik det er i dag, skal få oppleve et samfunn hvor menneskeverdet sitter i høysetet. At dere får vokse opp i et samfunn som inkluderer og lar nåde gå for rett. Hvor vi alle har samme rettigheter som mennesker – uansett hudfarge og statsborgerskap. Kanskje skjer det. Kanskje skjer det ikke. Gjør det ikke det må dere belage dere på å slåss for menneskeverdet.

Vi får håpe det lysner når bestefartåka letter.